

 TUUSULAN
SEURAKUNTA

PAIJALAN

HAUTAUSMAA

125 VUOTTA • 1896-2021

JUHLALUENTO
Teksti: Heikki Simola

Kuva: Jussi Pietarinen

Hautausmaakulttuurin arvostus on noussut ja sen vaalimista pidetään tärkeänä seurakunnan toiminnan muotona osana paikkakunnan historiaa ja kulttuuria. Hautaustoimilain mukaan seurakunnan tulee ylläpitää yleisiä hautausmaita.

Tämä Paijalan hautausmaan juhlaluento on osa kotiseutututkimusteni sarjaan - seurakuntalaisen ja talkoolaisen panos yhteisömme vahvistamiseen.

Hautauskulttuurin vaiheita Suomessa

Vainajien hautaamiseen liittyy monia käytännön, kulttuurin ja uskonnon näkökohtia. Hautaamisen yhteydessä vainajia halutaan kunnioida sen merkityksen vuoksi, joka heidän elämällään ja työllään on ollut omaisille ja yhteisölle. Hautajaiset ovat myös tärkeä osa sitä surutyötä, jonka jäljelle jääneet joutuvat käymään läpi läheisen omaisen menetettyään.

Pysyvän asutuksen muodostuminen on tehnyt vainajien hautaamisen entistä tärkeämmäksi. Hautausmaalle haudataan kuolleet ruumiit eli kalmot tai poltettujen ruumiiden tuhkat hautoihin maaineksen alle. Arkeologinen tai kansatieteellinen nimitys hautausmaalle on kalmisto.

Hautausmailla on yleensä myös uurnalehto, johon haudataan tuhkat varten hankitussa, nykyisin yleensä maatuovassa uurnassa.

Vanhimmat Suomen maaperän haudat ja kalmistot ovat kivikautisia. Niistä ei ole yleensä jäänyt juuri muuta kuin ruumiiden mukana haudattua punamultamaalia, jonka vuoksi niitä kutsutaan punamulta-haudoiksi.

Pronssikauden aikana yleistyivät kivistä ladotut kiviröykkiöhaudat, joihin vainaja tai vainajia haudattiin poltettuna tai polttamatta.

Rautakaudella tulivat käyttöön muun muassa polttokenttäkalmistot, jotka olivat tasaisia ladottuja kivikenttiä usein isompien kivien välissä. Kenttäkalmistoon siroteltiin poltettujen ruumiiden tuhka. Kenttäkalmistot olivat usein suvun tai yhteisön käytössä.

Katolisena aikana saatettiin vielä käyttää kyltien omia kalmistoja, mutta uskonpuhdistus toi mukanaan käytännön kaikkien vainajien hautaamisesta siunatulle kirkkomaalle eli varsinaiselle hautausmaalle.

Hautausmaakulttuuria arvostetaan maassamme ja kotikunnassamme

Tuusulassa. Sen vaaliminen on tärkeä seurakunnan toiminnan muoto osana paikkakunnan kulttuurihistoriaa. Sankarihautausmaan hoito on ollut esimerkkinä kaikkien hautojen hoidon kohentumisessa.

Tuusulan kappelin ja hautausmaan perustaminen

30-vuotisen sodan sankari ja hakkapeliittapäällikkö Nils Larsson (Niilo Laurinpoika) aateloitiin vuonna 1641 nimellä Stålhana. Vanhankylän kartanon isäntää voidaan pitää 22.7.1643 Tuusulan seurakunnan ja pitäjän perustamisen aikaansaajana.

Lähtökohtaisesti lähinnä suomenkieliset talonpojat halusivat oman kappelin ja eron Sipoosta pitkän kirkkomatkan ja suomenkielisten palvelusten puutteiden takia.

Kaukjärven neljännenkunnan Tuomalan kylän Kittelän isäntä Sipi Ollinpoika oli Niilo Laurinpojan aseveli ja he ratsastivat yh-

dessä jo Novgorodin taisteluissa (1612–1613). Kittelän talon isäntä oli nokkamiehenä ensimmäistä kirkkoa rakennettaessa Tuusulan kylään. Aateloitu ratsumestari Nils Stålhana saattoi sitten loppuun Tuusulan kappelin perustamisen. Ratsumestari vaihtoi aseensa sulakakynään ja lukuisat kirjeet Turun piispalle oman kappelin saamiseksi ovat onneksi säilyneet Tuusulan kirkkoarkistossa.

Hänellä oli tarmon lisäksi kouriintuntuvina perusteluina kappelille luovutettavia sotasaaaliita: saarnastuoli, ehtoolliskalkki ja messukasukka. Myöhemmistä Stålhanan lahjoituksista tiedetään Tukholmasta hankittu kirkonkello ja toisen kellon uudelleen valanta.

Tuusulan kirkon suojelija

Vihtiläisellä Nils Larsson Stålhanalla (n. 1594–1657) oli sotapalveluksen jälkeen aikaa hoitaa kartanoitensa asioita. Hän rakensi yhden Vihdin ylväimmistä säterikartanoista, Irjalan kartanon.

Vanhankylän kartanon isäntänä hänelle tarjoutui Tuusulassa mahdollisuus olla ei ainoastaan kirkon lahjoittaja, vaan myös kirkon suojeluherra. Tämä on varmaan ollut hänen pontimensa oman kappelin saamiseksi ja paikka kirkon eturivissä oli taattu. Hän tuki myös rahallisesti Turun Akatemian maisteriväitöskirjan tekijöitä, joka myös sopi kirkon suojelijan ja aatelismiehen rooliin.

Hankittuaan kyllikseen kunniaa ja omaisuutta vetäytyi jalosukuinen ratsumestari Irjalan säteriinsä. Hän kuoli 20.9.1657 ja haudattiin 21.2.1658 Pyhän Birgitan kirkkoon. Poismenneen vaakuna sijoitettiin lehterille. Tuusulan kirkkoon asetettiin vaakunasta maalattu lasi-ikkuna Vanhankylän isännän muistoksi ja se on aiheena myös Tuusulan vaakunassa. Voidaan sanoa, että seurakunnan juuret ovat kirkkomaassa.

Tuusulan vanha hautausmaa

Uskonpuhdistuksen jälkeen luterilainen kirkko painotti siunattuun maahan hautaamista. Sitä pidettiin välttämättömänä 1600-luvulta alkaen ja meillä vuoden 1686 kirkkolaki teki sen pakolliseksi. Hautausmaille, jotka olivat yleensä kirkon ympärillä, muodostui eriarvoisia hautapaikkoja. Kaikkein arvokkaimpia olivat hautapaikat kirkon sisällä, kirkkotarhassa taas kirkon etelä- ja itäpuolella.

*Kirkkopuiston rantakuusien vahvat juuret.
Kuva: Heikki Simola*

*Stålhanan ikkunaruutu on Kansallismuseossa.
Kuva: Toivo Lumme*

Asukasluvun kasvaessa Kirkkopuisto alkoi käydä väistämättä ahtaaksi. Kirkkoon hautaaminen oli Tuusulassa lopetettu hygieniasyistä 1770-luvulla ja sekin osaltaan lisäsi kirkkomaan käyttöä. Kirkkoherra Vaarantauksen arvion mukaan kirkon hautausmaalle on vuosisatojen aikana haudattu noin 20 000 vainajaa, mutta hautamuistomerkkejä on jäljellä noin 180.

Tuusulan uusi hautausmaa eli Pajjalan hautausmaa

Keisarillisen Senaatin terveydenhoitoasetus astui voimaan 1880-luvulla ja sai lopulta aikaan

Pajjalan hautausmaan perustamisen. Hautausmaa ei saanut olla asutuksen ja taajaman lähellä terveyttä vaarantamassa. Pelko kulkutaudeista oli vahva. Tuusulassa valittiin hautausmaa-asiaa selvittämään toimikunta, jonka haluttomuus ryhtyä toimenpiteisiin kesti vuosikausia. Vuonna 1889 kirkkokokous valitsi uuden komitean, johon kuuluvat Järvenpään kartanonomistaja Aleksander Ehrström, lautamies J. F. Eskelin kirkkoväärti Viktor Helenius, arkkiaatri Otto Hjelt ja rusthollari Vilhelm Kollin ja talollinen J. A. Bertin. Arkkiaatri Hjelt ja kirkkoherra Kajander ajoivat uuden hautausmaan perustamis-

Komeassa kiviaidassa on jäljellä parin metrin välein hevosten kiinnitysrenkaita 47 kappaletta. Kuva: Heikki Simola

ta, etenkin uusi leikkuhuone oli välttämätön, koska ruumiinavaukset tehtiin siihen aikaan kirkon läpikäytävässä - porttihuoneessa. Komitea etsi hautausmaan paikkaa Hyökkälän kylästä. Komitea uurasti yli kaksi vuotta ja elokuussa 1892 kirkonkokouksessa todetaan: "Kun Klaavolan rusthollarin omistaja W. Kollin tahtoo tynnyrin alalta (noin ½ ha) 2000 markkaa ja kun maa on vesiperäistä, päätetään etsiä uutta aluetta hautausmaaksi.

Hautausmaan hinta tingitty 900 markkaan

Uusi alue oli saatavissa Paijalan Koskenmäellä. Kauppa tehtiin 17.3.1893 talollisten Wilhelm ja Sofia Westenin kanssa. "Tuusulan uusi hautausmaa" - nimisen määräalan koko oli 2,5 ha ja hinta oli tingitty 900 markkaan. 18.7.1895 saatiin Keisarillisen Senaatin lupa perustaa hautausmaa Paijalannummeen. Syyskuussa 1895 päätettiin tehdä hautausmaalle puinen aita. Vuonna 1905 valmistui maantienpuolen kiviaita. Kesäkuussa 1896 kirkonkokous totesi, että "uusi hautausmaa on tullut käyttöön." Samassa kokouksessa päätetään multarahoista, kelloista, haudankaivamisesta, papin matkasta hautausmaalle ja lukkarin veisuusta. Kirkkoilmoituksessa 12.7.1896 kuulutetaan. "klo 5 j.p.p.

vihitään hautausmaa tarkoitukseensa."

Hautausmaa laajenee

Paijalan hautausmaa, vanhalta nimeltään Tuusulan uusi hautausmaa, on suurin seurakunnan neljästä hautausmaasta. Hautausmaa sijoittuu lännessä Paijalannummentien ja idässä Paijalantien väliin. Pohjoisessa hautausmaa rajoittuu Nummenharjun mäntymetsikköön. Hautausmaan kokonaispinta-ala on nyt 14 ha, josta rakennettuja hautaosastoja on 8,5 ha.

Useita maakauppoja, laajennustarpeita

Wilhelm ja Sofia Westeniltä ostetulla 2,5 ha määräalalla sijaitsee nykyään Paijalan hautausmaan osastot 3-8. Hautausmaata laajennettiin 1922, kun Westeneiltä ostettiin lisää maata 2,8 ha, tänään osastot 1, 2 ja 9-14. Maakauppoja tehtiin jälleen 1930, kun autonkuljettaja Väinö Dammertilta ostettiin 0,5 ha kokoinen Nummensyrjä- niminen tila rakennuksineen. Osastot 15-23 sijaitsevat 5 ha suuruisella Hankkijalta 1950 vaihtokaupassa saadulta maa-alueella. Lisäksi 1991 Tuusulan kunnalta saatiin vaihtokirjalla 3,3 ha kokoinen Nummensyrjän alue uuden kappelin ja Paijalantien välissä, mahdollista

laajennustarvetta silmällä pitäen. Vastineeksi kunta sai koulun tontin ja Nordbergin mökin Kirkonmäellä. Osaston 18 urnalehto avattiin 1998 ja osaston 17 urnalehto 2010.

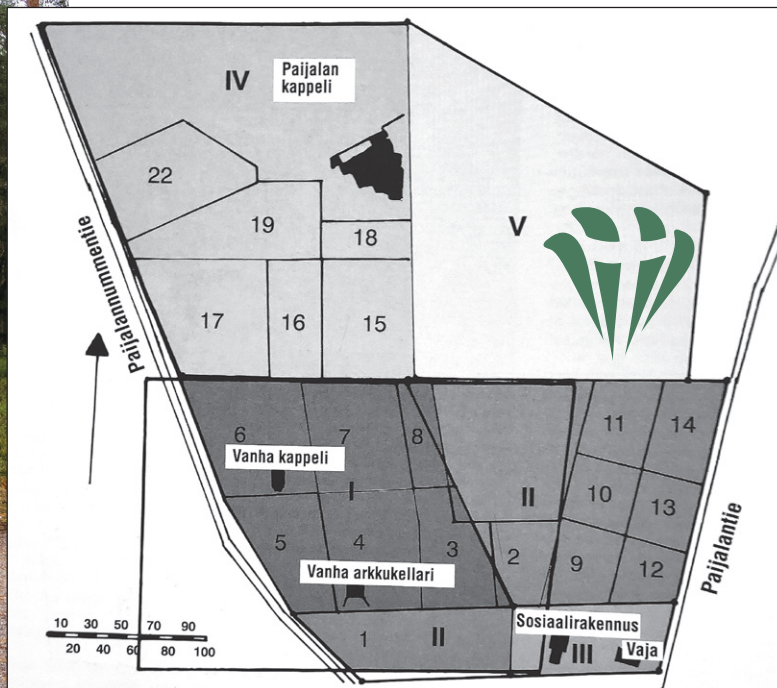
Puutarha-arkkitehdit vastasivat suunnittelusta

Kesti vuosia ennen kuin hautausmaalle saatiin kaavoitus. Ensimmäinen suunnitelma hyväksyttiin 1909. Vuonna 1930 hankitun ja sitä vanhempien osien puutarhasuunnittelusta vastasi puutarha-arkkitehti Bengt Schalin, osastot 3-8. Osastojen 1-2 puutarhasuunnitelmasta vastasi Skogström & Hj. Olsson. 1940-luvulla rakennettiin osastot 9-14 puutarha-arkkitehti Ola Mansströmin suunnitelman mukaan ja 1950-luvulla rakennetut 15-19 ovat niinikään Mansströmin käsialaa.

Tähän mennessä on haudattu 16.000 vainajaa

Vuonna 1965 hortonomi Veikko Laitinen kartoitti osastot 1-8 ja jatkoi loppujen osastojen kartoitusta 1970-luvun alussa, jonka mukaan hautakirjanpitoa pidetään. Tähän mennessä hautausmaalle on haudattu n. 16 000 vainajaa. Hautausmaan vanhimmassa osassa on vielä muutamissa kortteleissa jäljellä reunakivet, joista pääosa tulee

Paijalan hautausmaan yleiskartta vuodelta 2000

Urnalehto. Kuva: Jussi Pietarinen

säilymään osana oman aikansa hautakulttuuria.

Uuden hautausmaan sijaintia seurakuntalaiset pitivät onnistuneena. Paijalannummi oli nimensä mukaisesti kuivaa ja hiekaista aluetta. Se helpotti seurakuntalaisten taakkaa, kun esimerkiksi työlääseen hiekanajoon ei ollut tarvetta. Matka kirkollekaan ei ollut liian pitkä. Tietäkään ei tarvinnut erikseen rakentaa tai hoitaa, kun paikka oli ihan Hämeenlinnaan johtavan maantien vieressä. Lisäksi paikka oli vielä silloin melko kaukana asutuksesta.

Hautausmaan rakennukset

Ensimmäinen ja kiireellisin hanke oli leikkaushuone, jossa tehtiin tarvittaessa ruumiinavaukset. Huoneen alla oli kellari, jossa ruumiita säilytettiin. Leikkaushuone rakennettiin 1890-luvulla alueelle, jossa on hautamuistomerkkejä haudoilta, joita ei enää ole. Se purettiin tarpeettomana 1960-luvun lopussa.

Leikkaushuoneen toiminnasta on kerrottu värikästä tarinaa Koskenmäen kotiseutupolussa. "Spirinska" oli lääkärin apulainen ruumiinavauksissa ja se toi hänen olemukseensa ja käytökseensä ar-

Tervetuloa, astu sisään porteista. Hautausmaa on kaunis, siisti, erittäin hyvin hoidettu. Iso kiitos hautaus-toimen henkilökunnalle. Kuva: Sari Rinne

vokkuutta, mutta siinä tuntui myös kalman henkäys.

Valtionarkkitehti E. A. Kranck

Vanha Paijalan kappeli valmistui vuonna 1910. Sen piirustukset laati seurakunnalle ilmaiseksi valtionarkkitehti E. A. Kranck, joka asui

Kirkkotiellä Salmelan huvilassa. Kranckin kädenjälki näkyy muualakin Tuusulassa. Hän on suunnitellut myös vanhan kunnantalon sekä laati kirkon korjaussuunnitelman ja pelasti kirkon purkamiselta. Paijalan kappeli tuli ikään kuin kaupanpäälliseksi.

Jyrkkäkattoinen kappelirakennus on koristeltu jugend-detaljein; vaihtelevin vuorauksin, listoituksin, paanatuksin ja Daavidin tähdellä varustetulla päätyikkunalla. Kuva: Heikki Simola

Krusifiksin omistuslaatan vuosiluku. Kuva: Sari Rinne

Jyrkkäkattoinen kappelirakennus kestää sukupolvien ajan

Vanhassa kappelissa on 65 istumapaikkaa ja Veikko Virtasen tekemät urut

Kirkkokokous lausui kiitoksensa 19.12.1909 Arkkitehti E. A. Kranckille kappelin suunnitelmista ja päätti kunnostaa kirkon lehterillä olevan Kristuskuvan, jonka lupasi Järvenpään kartanon omistaja A. W. Westermarck toimittaa korjattavaksi. Kirkkoneuvosto päätti 13.9.1915, että "Kristuskuva muutetaan kirkosta hautakappeliin, johon myös hankitaan muutamia penkkejä."

Vanhassa kappelissa on korvaamatonta irtaimistoa

Kristuksen kuvan on arveltu olevan sotasaalista ja Nils Stälhanan pojan Andersin poika Johan olisi sen lahjoittanut Tuusulan ensimmäiseen kirkkoon vuonna 1693, jolloin hänen veljensä Erik sinne haudattiin. Sitä tukee krusifiksin alla olevassa omistuslaatan teksti AJS

Kappelin arvokas krusifiksi. Kuva: Tuula Saarensola

Kappelin rakensi Karl Sandberg, joka rakensi Tuusulaan monia rakennuksia, muun muassa vanhan kunnantalon. Hänen hautansa on kappelin läheisyydessä. Kuva: Heikki Simola

1693. Museoviraston konservoinnin asiantuntijan kuvan tulkinnan mukaan kysymyksessä ei ole ollut konservointi, vaan kunnostus on tehty päälle maalaamalla.

Vanha ruumiskellari

Suunniteltu muuntautuvaksi ja aikaa kestäväksi

Ruumishuone suunniteltiin niin, että sen päälle olisi mahdollista rakentaa uusi kappeli. Ilmari Wirkkala suunnitteli myös edustavat istutukset rakennuksen ympärille. Hän myös kartoitti hautausmaan koko vanhan osan uudestaan. Wirkkala teki merkittävän elämäntyön suunnittelemalla hautausmaiden rakennuksia ja muistomerkkejä eri puolille Suomea ja nostamalla hautausmaakulttuurin arvostusta.

Vanhan kappelin lähistöllä on tyylikäs, 1920-luvun klassismia edustava kaunis ruumiskellari, jonka on suunnitellut taiteilija Ilmari Wirkkala vuonna 1938 ja se on edelleen käytössä. Kuva: Sari Rinne

Uusi kappeli – Paijalan kappeli

Jo 1930-luvun lopulla tuli ensimmäisen kerran esiin uuden kappelin rakentaminen. Kun hautausmaata laajennettiin 1950-luvun alussa, varattiin viimeistä porttia vastapäätä oleva mäki tulevaa kappelia varten. Hanketta lähdettiin toteuttamaan kuitenkin vasta 1991.

Uusi kappeli eli Paijalan kappeli valmistui 1993, jolloin seurakunta täytti 350 vuotta. Aiemmin suunniteltu paikka oli sekin jäänyt pieneksi. Uusi paikka löytyi samalta mäeltä vähän ylempää.

Kirkon suunnittelija Timo Suomalainen

Kappeli on vihitty käyttöön 6.11.1993. Arkkitehti Timo Suomalaisen suunnittelemaan uuteen kappeliin mahtuu 120 henkeä ja muistosaliin 40 henkeä. Lisäksi tässä yli 700 m² rakennuksessa on eteis- ja odotustila, vainajien säilytys huone ja omaisten huone sekä toimistotiloja.

Kappelissa pidetään siunausten lisäksi, myös jumalanpalveluksia ja konserteja hyvän akustiikkansa ansiosta. Paijalan kappeli on suunnittelijansa mukaan koko hautausmaan muistomerkki. Surua ei tarvitse tilassa korostaa synkillä väreillä eikä raskailla muodoilla. Kappelin pintamateriaalina on valkobetoni ja kuparikatto.

Tuusulan vanhan kirkon kello

Kappelin kellotapulissa soi Tuu-

Paijalan Uusi kappeli vihittiin käyttöön pyhäinpäivänä 1993. Kappelin on suunnitellut arkkitehti Timo Suomalainen. Kappelin pääurakoitsijana on ollut Sipoon Insinöörirakentajat Oy. Kappelin tornissa on Tuusulan vanhan kirkon kello. Kuva: Heikki Simola

sulan vanhan kirkon kello, joka on valettu vuonna 1650 todennäköisesti Vanhankylän kartanossa. Seurakunta oli aikoinaan myynyt sen tarpeettomana Riihimäelle, josta se hankittiin takaisin uutta kappeli varten.

Arkkitehti Timo Suomalainen on toinen Temppeleaukion kirkon

suunnittelijoista. Hänelle suomalainen luonto oli tärkeä elementti suunnittelutyössä. Kappelia ympäröivä mäntykangas oli luomistyön innoittajana. Ympäristön pihasuunnitelmassa apuna oli seurakunta-puutarhuri Liisa Nummi.

Huoltorakennuksessa ovat tilat kiinteistötoimelle ja hautaustoimelle. Rakennuksen on suunnitellut arkkitehti Olli Kumpulainen ja rakentajana Kymppirakenne Oy ja se valmistui 2019. Kuva: Sari Rinne

Hautausmaan hoito

on myös omaisten kohtaamisia hautausmaalla.

Anders Sundbergin hautamuistomerkki on vanhan kappelin lähellä, vierellään poikansa August Salmion hauta, joka hänkin on hautoja kaivanut. Kuvat: Heikki Simola

Koskenmäentie 15 ennen purkamista 2020. Männikkö II- talo vuodelta 1931 oli Salmion koti. Nämä talot ovat kulttuurihistoriallisesti arvokkaita, Aarne Männikön tuotantoa. Kuva: Heikki Simola

Hautausmaan työntekijät

Haudankaivajat:

Lorentz Nordberg 1896–1908,
Anders Viktor Sundberg 1908–1924
ja Adolf Luoto 1929–1932.

Hautausmaanhoitajat:

Juho Jalmari Gummerus 1932–
1936, Yrjö Laine 1936–1965,
Pekka Tanhuanpää 1965–1986

Hautausmaanhoitaja sai ottaa
lisätyövoimaa tarpeen mukaan ja
haudankaivuussa siirryttiin
konevoimaan 1970-luvulla.

Seurakuntapuutarhurit:

Liisa Nummi 1986–2007

Ylipuutarhurit:

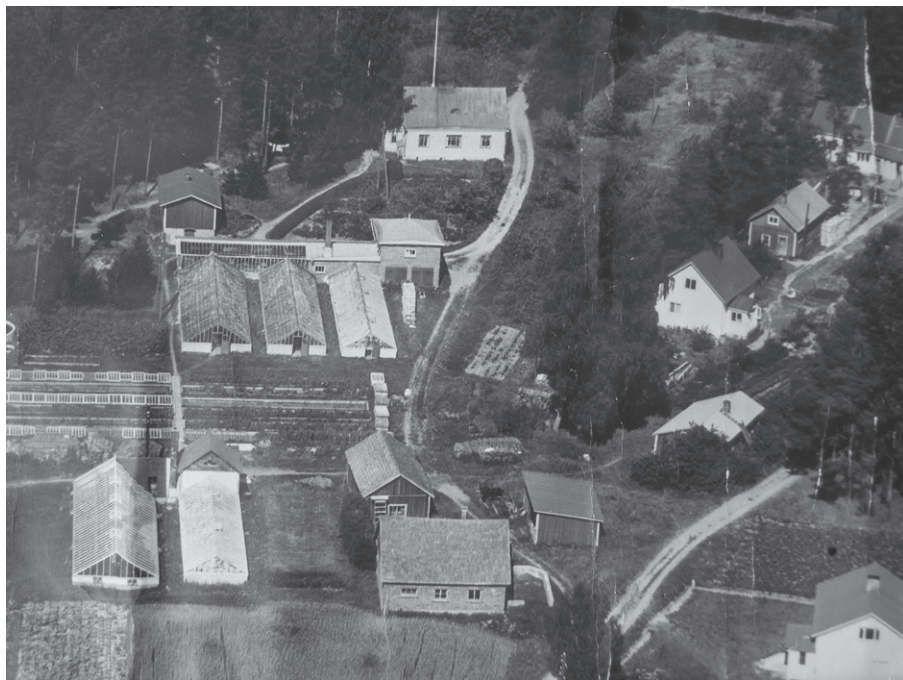
Markku Blom 2005–2015,
Marko Laakso 2015–2017 ja
Virpi Väre 2017 -

Pajalan hautausmaalla viherraken-
taminen perustuu nyt viljeltyihin
luonnonkasveihin: kellokanerva
ja sianpuolukka, joiden kasvu-
alustassa jäljitellään luonnonmet-
sän kasvualustaa.

Huoltorakennukset

Ensimmäinen huoltorakennus,
Dammertin mökki, saatiin maa-
kaupan yhteydessä. Se palveli
pitkään hautausmaan toimistona ja
hautausmaanhoitaja Yrjö Laineen
asuntona. Sen paikalle valmistui
1949 toimisto ja asuinrakennus,
joka purettiin vuonna 2019 valmis-
tuneen huoltorakennuksen alta.

Juho Gummeruksen kauppapuutarha oli hautajaiskukkien hovitoimittaja vuosikymmenet. Nyt sen paikalle rakentuu rivitaloalue Koskenmäentien liikenneympyrän viereen. Kuva Heikki Simola

Muistomerkit

Hautausmaat ovat ihmisten historiaa. Jokainen aika jättää hautausmaalle oman jälkensä. Tärkeää on, ettei edellisten vuosikymmenien jälkiä peitetä, vaan menneiden sukupolvien muodot voisivat säilyä näkyvinä kerroksina haudoilla.

Muistomerkit kertovat menneistä sukupolvista, merkikihenkilöistä, suvuista, ammateista sekä oman aikansa tyyliuunnista. Hautamuistomerkit ovat osa kulttuuriamme - yksinkertaisesta kivenjärjelmästä aina monimuotoisempaan monumenttiin.

Hautausmaa on ihmisen maallisen matkan loppusijoituspaikka. Sinne haudataan, siellä tehdään surutyötä ja hautoja hoidetaan. Hautakivet hankitaan muistoksi elämästä. Hautamuistomerkin pystyttäminen läheisen tai omaisen haudalle on länsimainen tapa uskontokunnasta riippumatta. Hautausmaalla käynnit ovat myös mielenterveyden luomuhoitoa. Sen rauhoittavan lääkityksen vaikuttavin ainesosa on mittasuhteiden taju.

Peltolan talon Winqvistien sukhauta, jossa on Mannerheim-ristin ritarin Rolf Robertin hauta. Kuva: Heikki Simola

Mannerheim-ristin ritarien Väinö Hämäläisen ja Felix Iso-Sompin haudat ovat tuomiokapitulin päätöksellä suojeltuja. Kuvat: Heikki Simola

Tuhansia muistomerkkejä, tuhansia tarinoita

Pajjalan hautausmaalla hautojen suunnan on aina määrännyt käytävän suunta: vainajat haudataan pää muistomerkkiin päin ja jalat käytävälle päin. Jokainen tuhansista muistomerkeistä on tarinan arvoinen, niitä voi koota ja esitellä myös teemoittain. On talollisia, yrittäjiä, taiteilijoita, käsityöläisiä jne. Sotasankareista mainittakoon Mannerheim-ristin ritarit: Rolf Winqvist, Felix Iso-Somppi ja Väinö Hämäläinen, joiden haudat ovat tuomiokapitulin päätöksellä suojeltuja.

Esimerkinä teemasta on Hyrylän ja Koskenmäen kotiseutupolulla kohdattujen henkilöiden hautausmuistomerkit Pajjalan hautausmaalla.

Vuosi 2020

Pajjalan hautausmaahan siunattiin vuonna 2020 yhteensä 200 vainajaa, joista urnissa 123 ja arkuissa 77. Haudattuja on 125 vuoden aikana noin 16.000 ihmistä.

Hautaustoimilaki 6.6.2003/457

2 §

Yleiset velvollisuudet

Vainajan ruumis on ilman aiheutonta viivytystä haudattava tai tuhkattava.

Vainajan ruumista ja tuhkaa tulee käsitellä arvokkaalla ja vainajan muistoa kunnioittavalla tavalla.

Vainajan ruumiin hautaamisessa ja tuhkaamisessa sekä tuhkan käsittelyssä tulee kunnioittaa vainajan katsomusta ja toivomuksia.

3 §

Velvollisuus ylläpitää yleisiä hautausmaita

Evankelis-luterilaisen kirkon seurakuntien tai seurakuntayhtymien tulee ylläpitää yleisiä hautausmaita.

12 §

Hautausmaan ylläpitäjän on pidettävä rekisteriä, josta ilmenevät vainajan:

- 1) sukunimi ja etunimet; 2) syntymäaika tai henkilötunnus; 3) kuolinaika; 4) hautausajankohta;
- 5) hautaamistapa; sekä 6) haudan sijainti.

Tyhjä syli. Kuva: Jussi Pietarinen

Terijojeen sotilaskotiyhdistyksen pyytämä muistokivi Terijojeelle haudatuille sankarivainajille. Kivessä on 75 sankarivainajan nimet. Kuva: Heikki Simola

Taiteilijapariskunta Paavo ja Helena Tynell olivat maailmankuuluja muotoilijoita. Kuva: Heikki Simola

Räätäli Alexis Kivi otti setänsä nimen. Kuva: Heikki Simola

Koskenmäen Kotiseutupolun kävelyreitti hautausmaalla

Koskenmäen
Kotiseutupolun
kokonaisuudessaan
löydät
virtuaalituusula.fi.

Kävelyreitti – Hautausmaan lähistöllä asuneiden henkilöiden hautamuistomerkkejä.

Kartta: Tuula Rasilainen, SRK

1. Terjoen sotilaskotiyhdistys on pystyttänyt muistokiven Terjoelle haudatuille sankarivainajille. Kivessä on 75 sankarivainajan nimet. Tuusulan Järvenpään tuli evakkoja Terjoelta lähes 1700 henkeä, joiden mukaan Terjojan kaupunginosa on saanut nimensä.
2. Peltolan talon Winqvistien sukuhauta. Rolf Winqvist, tekniikan ylioppilas, luutnantti ja pommikoneen tähtytaja, sai Mannerheim-ristin numero 55. Vihollishävittäjä ampui pommikoneen alas ja hän kaatui 23.6.1944 Manssilassa. Tuomiokapitulin päätöksellä ritarien haudat ovat suojeltuja. Pajjalaan on haudattu myös ritarit Felix Isosomppi ja Väinö Hämäläinen.
3. Koskenmäen Koskelan talon kauppias Oskar Salmi oli tunnettu lihakauppias ja hevosmies.
4. Ylitalon sukuhauta, Eskelin ja Eho ovat talon omistajia. Kievarin asuntoalue muistuttaa Ylitalon kievarista.
5. Yli-Postin tilan omistajat, Askolin suom. Hietarinne, pitivät myös kievaria ja perustivat nahkatehtaan. Hyrylän keskustaa ja varuskuntaa on rakennettu Yli-Postin maille.
6. Vakaumuksensa puolesta kaatuneiden muistomerkin ovat pystyttäneet Tuusula, Kerava ja Tuusulan seurakunta. Muistokirjoituksena on Maamme-laulun säkeistö.

7. Koskenmäen karjalaiset kauppiat: maakauppias Vasili Karjalainen, kulkukauppias Nikolai Karjalainen ja kangaskauppias Lauri Nikitin.

8. Tuusulan nahkatehtaan menestykseen nostanut Juho Tikkanen menehtyi traagisesti tehtaallaan Koskenmäellä.

9. Oskar Lindqvist oli linja-autoliikenteen uranuurtaja. "Korkkipussit" olivat käsité.

10. Ensimmäisen linja-autolinjan Keravan ja Hyrylän välille 1920-luvun alussa perusti J.A.F. Sariola. Kuuluista hänestä tuli alaa vaihdettuaan. Jaffu on Sirkus Sariolan perustaja.

11. Vanhan arkkukellarin on suunnitellut arkkitehti Ilmari Wirkkala ja se on rakennettu vuonna 1938. Sitä ennen oli tapana aloittaa ruumissaatto vainajan kotoa kirkonkellojen soidessa - saattokellot. Kappelin kellot soivat hautaa peitettäessä - peittokellot.

12. Juho Niukkanen oli kirkulainen valtiopäivämies ja ministeri, joka muutti Yli-Jussilan tilalle Talvisodan alta.

Erkki Niukkanen (95 v.) sukuhautalla. Juho Niukkanen perusti Hyrylän Mylly Oy:n ja hänen poikansa Erkki Niukkanen oli sen toimitusjohtajana. Muistona ovat nimet Yli-Jussilan silta yli Myllynotkon ja Juho Niukkanen kuja sekä kunnan omistuksessa oleva päärakennus Sininen talo, joka odottaa kohtaloaan. Kuva vuodelta 2015. Heikki Simola

*Vanhan kappelin takana on vanhojen valurautaisten hautamuistomerkkien näyttely
Kuva: Jussi Pietarinen*

Tämä julkaisu on kotiseutututkija Heikki Simolan Pajjalan hautausmaan 125-vuotisjuhlaluento 1.12.2021 Tuusulan seurakuntakeskuksessa

Päättän esitelmän samoin kuin Raili Kuusjärvi Pajjalan kappelin 100-vuotisjuhlassa runoon.

Hautojen virsi:

Polvet, menneet ennen meitä,
täällä nukkuu alla maan.
Mitä kuljemmekin teitä –
täällä kerran kohdataan.

Täällä kulta on vain multaa,
Pivo tuhkaa ihminen!
Mutta katso; päivä kultaa
kaikki ristit hautojen!

Hautain ristit kertoo: kerran
nousee päivä uuden maan,
kerran uskolliset Herran
kirkkauudessa siunataan!

Heikki Simola

Pajjalan hautausmaan 125-juhlavuoden aikana oli vaikea koronavuosi ja useat juhlavuotemme tapahtumat peruttiin tai siirrettiin epidemian takia.

**TUUSULAN
SEURAKUNTA**

2021 Hautaustoimen henkilökunta:

Ylipuutarhuri: Virpi Väre
Työnjohtajan sijainen: Viia Löppönen
Hautausmaamestarit: Katja Bergroth,
Pasi Hämäläinen, Laila Leminen, Lari Malen
vs. toimistos sihteeri Minna Salminen
Toimistos sihteeri Riika Raunisalo

2021 Haustaustoimen johtokunta:

Hautaustoimen johtokunnan jäsenet valitsee kirkkovaltuusto. Hautaustoimen johtokunnan tehtävänä on suunnitella, kehittää ja hoitaa seurakunnan hautausasioita yhteistyössä työntekijöiden kanssa valmistella kirkkoneuvostossa käsiteltävät hautausasiat käyttää itsenäistä päätösvaltaa kirkkoneuvoston erillisellä päätöksellä ja sovituisa rajoissa suorittaa muut kirkkoneuvoston sille määräämät tehtävät.

Jäsenet 2021-2022

Jorma Sulander, puheenjohtaja
Irma Jokinen, varapuheenjohtaja
Sari Rinne
Esa Heikkilä
Heli Udd, varajäsen
Johtokunnan sihteerinä toimii
ylipuutarhuri Virpi Väre

2021 Tuusulan seurakunnan papit ja kanttorit

Kirkkoherra Ulla Rosenqvist
Tiina Eriksson, seurakuntapastori
Janne Hollo, rippikoulupastori
Sini Honkanen, seurakuntapastori, Kellokosken aluepappi
Timo Huuhtanen, kappalainen, Jokelan aluepappi
Juha Itäleino, seurakuntapastori
Anna Markkanen, seurakuntapastori
Miika Masih, seurakuntapastori
Satu Mäkinen, seurakuntapastori, Riihikallion aluepappi
Lauri Seppänen, kappalainen
Eliisa Winberg, seurakuntapastori
Kalervo Pöykkö, Elisa Varkemaa virkavapaalla

Kanttorit: Tuula Saarensola, Eija Hartala, Riina Haapaniemi,
Eero Hartikainen, Minna Lamminen, Antti Vilkkö

Teksti: Kotiseutututkija Heikki Simola

Taitto: Sari Rinne Graafinen Suunnittelu

Kansikuva/ kuvat: Jussi Pietarinen

Painopaikka: Savion Kirjapaino

Tärkeimmät lähteet:

Suur-Tuusulan historia II ja III
Virtuaali-Tuusulan kotiseutupolut: Kirkkotie ja Koskenmäki
Tuusula-Seuran Aikakirjat: V, VIII, XXI
Pajjalan hautausmaan vaiheita 100 vuoden ajalta
Seurakunnan SKM arkistolähteet

